

Natuurlink
ECOLOGISCH ADVIESBUREAU

In opdracht van de Gemeente Tilburg

Ecologisch werkprotocol Pater van den Elsenplein 85 - 90 in Tilburg

in het kader van de gebiedsgerichte ontheffing Tilburg

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	S. Bakker
Rapportnummer	EW-2175
Status rapport	Concept
Datum laatste wijziging	29-11-2021
Aantal pagina's	12
Opdrachtgever	Gemeente Tilburg
Projectleider	Dhr. N. Suijkerbuijk Tel: 013-5428381 E-mail: niels.suijkerbuijk@tilburg.nl

Natuurlink
ECOLOGISCH ADVIESBUREAU

M: 06 - 11 66 72 97
T: 073 - 851 17 38

sebastiaan.bakker@natuurlink.nl
www.natuurlink.nl

De Rietzanger 2
5271 LN Sint-Michielsgestel

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Instructie opdrachtnemer en medewerkers	4
2	Coördinatie.....	5
2.1	Toezicht en handhaving.....	5
2.2	Calamiteiten	5
3	Algemene voorschriften	6
4	Werkvoorschriften	7
4.1	Ontmoedigingsmaatregelen voor vleermuizen	7
4.1.1	Handmatig verwijderen van de dakpannen en nokvorsten	7
4.1.2	Ongeschikt maken van de spouw als verblijfplaats van vleermuizen	8
4.2	Ontmoedigingsmaatregelen voor algemeen voorkomende broedvogels	9
4.2.1	Verwijderen van vegetatie	9
4.3	Zorgplicht	10
4.3.1	Maatregelen in het kader van de zorgplicht.....	10
5	Verklaring medewerkers inzake ecologisch werkprotocol.	11

1 Inleiding

Dit ecologisch werkprotocol is van toepassing op de werkzaamheden die worden uitgevoerd ten behoeve van de sloop van de bebouwing aan het Pater van den Elsenplein 85 - 90 te Tilburg en de aansluitende nieuwbouw. In dit ecologisch werkprotocol staat omschreven welke maatregelen worden getroffen om negatieve effecten op beschermde soorten binnen redelijke grenzen tijdens het project te voorkomen. Door naleving van dit werkprotocol worden overtredingen van de Wet natuurbescherming voorkomen. Er staat onder andere in vermeld:

- in welke **periode** gewerkt moet worden;
- welke **activiteiten** op welke locatie(s) en op welk moment plaatsvinden;
- welke **maatregelen** worden genomen en wat daarmee wordt gerealiseerd voor welke soort;
- **wanneer begeleiding door een ecooloog** noodzakelijk is;
- wie die ecooloog is en wat de ecooloog exact gaat doen.

De ecologisch begeleider (ecoloog) zal tijdens de begeleiding een **ecologisch logboek** bijhouden om de bevindingen en mondelinge aanwijzingen vast te leggen. Dit logboek wordt tijdens de werkzaamheden **continu geactualiseerd** en beschikbaar gesteld aan de projectleider en de betrokken aannemer.

Eventuele **afwijkingen** ten opzichte van het ecologisch werkprotocol worden **besproken met de projectleider**. Waar nodig worden passende maatregelen getroffen om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen.

1.1 Instructie opdrachtnemer en medewerkers

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt de (hoofd)aannemer in een toolbox meeting op de hoogte gesteld van de maatregelen die dienen te worden getroffen en welke zijn uitgewerkt in dit ecologisch werkprotocol. De (hoofd)aannemer dient ervoor te zorgen dat alle medewerkers op de bouwlocatie worden geïnstrueerd over de wijze waarop de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Ook wordt besproken waar er rekening moet worden gehouden met beschermde soorten. Ook dient de zorgplicht te worden toegelicht.

De (hoofd)aannemer zorgt er ook voor dat alle medewerkers verklaren kennis te hebben genomen van de voorschriften uit dit ecologisch werkprotocol en dat zij een mondelinge toelichting hebben gehad over de voorschriften.

2 Coördinatie

2.1 Toezicht en handhaving

De hierna genoemde personen zijn als opdrachtgever en uitvoerende partij betrokken bij en verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden conform het ecologisch werkprotocol. Er wordt hierbij specifiek op gelet of de voorschriften op de juiste wijze en in de juiste periode worden uitgevoerd:

Projectleider (opdrachtgever): Dhr. N. Suijkerbuijk (Gemeente Tilburg)

Coördinator werkzaamheden (opdrachtnemer): XXXXX (projectleider XXXXX)

Ecologische begeleiding (Adviesbureau): Natuurlink

Tijdens een aantal werkzaamheden is ecologische begeleiding door een deskundig ecooloog noodzakelijk. Dit wordt omschreven in het werkprotocol. Wanneer tijdens de werkzaamheden twijfel bestaat over de uitvoering, beschermde soorten op een onverwachte plaats worden aangetroffen of wanneer volgens de betrokken ecooloog de werkzaamheden op een locatie in conflict zijn met de Wet natuurbescherming, moet het advies van de ecooloog als bindend worden beschouwd en moet direct actie worden ondernomen.

Om effecten op beschermde soorten conform dit protocol tijdens de werkzaamheden te voorkomen, is een goede samenwerking, afstemming en coördinatie vereist. Wijzigingen in planning, fasering, uitvoermethode of geheel nieuwe activiteiten in afwijking van het ecologisch werkprotocolprotocol, dienen vooraf getoetst te worden door de ecooloog. Uitvoering van mitigerende maatregelen zijn gebonden aan specifieke

perioden. Om ongewenste uitloop te voorkomen moeten (voorgenomen) wijzigingen zo vroeg mogelijk gecommuniceerd worden met de ecooloog.

2.2 Calamiteiten

Onder calamiteiten wordt hier verstaan situaties waarbij tijdens uitvoering van het initiatief beschermde soorten worden aangetroffen die mogelijk negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen activiteiten. Bij calamiteiten moet contact worden opgenomen met de ecooloog:

Ecooloog: Sebastiaan Bakker (Natuurlink)
Telefoonnummer: 06 116 672 97
E-mail: sebastiaan.bakker@natuurlink.nl

Bij geen contact dienen de volgende persoon te worden gecontacteerd:

Ecooloog: Peter Twisk (Twisk Ecologisch Onderzoek)
Telefoonnummer: 06 255 27 396
E-mail: twiskpeter@gmail.com

Ecooloog: Ronald van Os (Vos Natuurbeheer)
Telefoonnummer: 06 512 133 44
E-mail: ronald@vosnatuurbeheer.nl

Eventueel kunnen ook de stadsecologen van de gemeente Tilburg worden geraadpleegd

Ecooloog: Dhr. R. van Dijk
Telefoonnummer: 013-5429088
E-mail: r.van.dijk@tilburg.nl

Ecooloog: Mevr. B. Leijtens
Telefoonnummer: 06 1862 4691
E-mail: brigitte.leijtens@tilburg.nl

3 Algemene voorschriften

Nr.	Voorschrift	Periode
1	Dit ecologisch werkprotocol moet te allen tijde op de bouwlocatie (digitaal) aanwezig zijn en op het eerste verzoek worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.	Gehele uitvoeringsperiode.
2	Alle handelingen en bevindingen dienen door de ecooloog of uitvoerenden te worden bijgehouden in een logboek, inclusief fotografisch bewijsmateriaal. Dit logboek dient op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.	Gehele uitvoeringsperiode.
3	Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouwlocatie (projectleider, aannemer en werknemers etc.) dienen van de inhoud van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld en dienen dit aantoonbaar na te leven.	Voorafgaand aan het uitvoeren van de betreffende werkzaamheden.
4	Indien bij het uitvoeren van de activiteiten beschermde soorten worden aangetroffen dan dient het werk direct stil te worden gelegd en dient er contact te worden opgenomen met de begeleidend ecooloog.	Indien van toepassing, onmiddellijk, via deskundig ecooloog.

4 Werkvoorschriften

4.1 Ontmoedigingsmaatregelen voor vleermuizen

4.1.1 Handmatig verwijderen van de dakpannen en nokvorsten

Ecologisch belang	Vleermuizen kunnen zich onder de nokvorsten of onder de dakpannen bevinden. Door nokvorsten en dakpannen zorgvuldig te verwijderen kan worden voorkomen dat vleermuizen hierbij worden gedood of verwond.																									
Instructie	1. Dakpannen dienen met de hand van de daken te worden verwijderd. 2. Tijdens het verwijderen mogen de dakpannen niet aan één zijde omhoog worden getrokken omdat een eventueel aanwezige vleermuis door de kiepbeweging aan de andere zijde kan worden verwond of gedood. De dakpan mag dus alleen in zijn geheel van het dak af bewegen. Dat kan het beste door met beleid de nokpannen als eerste te verwijderen (1) waarna de pannen daaronder gemakkelijk zonder kiepbeweging kunnen worden verwijderd (2). 3. Het is niet noodzakelijk om alle dakpannen te verwijderen, maar wel het beste. Het verwijderen van twee verticale rijen om de 50 cm is voldoende om het dak ongeschikt te maken.																									
Aandachtspunt	Indien tijdens de werkzaamheden vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk ter plaatse direct te worden stopgezet totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. De ecooloog dient hiervan op de hoogte te worden gesteld en te worden geraadpleegd.																									
Uitvoeringsperiode	<table><tr><th>Jan</th><th>Feb</th><th>Maa</th><th>Apr</th><th>Mei</th><th>Jun</th><th>Jul</th><th>Aug</th><th>Sep</th><th>Okt</th><th>Nov</th><th>Dec</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> Werkzaamheden starten of uitvoeren. Geen werkzaamheden starten of uitvoeren.	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec													
Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec															
Randvoorwaarden	Op het moment van ongeschikt maken en de 3 daaropvolgende dagen moet de minimale temperatuur bij zonsondergang 10°C zijn. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient het juiste moment van ongeschikt maken te bepalen.																									

4.1.2 Ongeschikt maken van de spouw als verblijfplaats van vleermuizen

Ecologisch belang	Vleermuizen verblijven voornamelijk in de spouw van gebouwen. Door de spouw bloot te leggen ontstaat er een tochtstroom in de spouw. Vleermuizen vinden dat niet prettig en zullen de spouw verlaten.																									
Instructie	Deze maatregel is alleen van toepassing indien blijkt dat er een spouw aanwezig is in het gebouw. - Als ontmoediging voor vleermuizen dienen in de hoeken van de gevels van gebouwen gaten te worden aangebracht die bij voorkeur een afmeting hebben van 0,75 x 0,75 meter. Daartussen dient een opening om de 4 meter te worden gemaakt, zowel onder als boven, zodat er een luchtstroom (tocht) in de spouw ontstaat. - Indien mogelijk moet de gehele spouw worden blootgelegd door de muurplaat boven de spouw te verwijderen. Dakbedekking, dakbeschot, gevelbetimmering, boeiboorden, muurplaten en kozijnen dienen zoveel mogelijk handmatig te worden verwijderd. - Waar nodig kan de bebouwing met bouwlampen gedurende de nacht sterk verlicht worden.																									
Aandachtspunt	Men dient er zorg voor te dragen dat bij het verwijderen van de bakstenen de muur niet wordt doorboord of doorbroken en dat juist door deze activiteit aanwezige vleermuizen worden gedood of verwond. Dit kan door met beleid de bakstenen er uit te slijpen. Indien tijdens de werkzaamheden vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk ter plaatse direct stopgezet te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. De deskundig ecooloog dient hiervan op de hoogte te worden gesteld en te worden geraadpleegd.																									
Uitvoeringsperiode	<table><tr><th>Jan</th><th>Feb</th><th>Maa</th><th>Apr</th><th>Mei</th><th>Jun</th><th>Jul</th><th>Aug</th><th>Sep</th><th>Okt</th><th>Nov</th><th>Dec</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> Werkzaamheden starten of uitvoeren. Geen werkzaamheden starten of uitvoeren.	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec													
Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec															
Randvoorwaarden	Op het moment van ongeschikt maken en de 3 daaropvolgende dagen moet de minimale temperatuur bij zonsondergang 10°C zijn. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient het juiste moment van ongeschikt maken te bepalen.																									

4.2 Ontmoedigingsmaatregelen voor algemeen voorkomende broedvogels

4.2.1 Verwijderen van vegetatie	
Ecologisch belang	Voorkom broedgevallen van algemeen voorkomende broedvogels binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep.
Instructie	Indien vegetatie moet worden verwijderd ten behoeve van de ingreep dan dient dit te gebeuren in de periode dat er geen broedgevallen aanwezig zijn.
Aandachtspunt	Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli, maar er zijn soorten die buiten deze periode broeden. Voorbeelden zijn een aantal soorten uilen die al heel vroeg in het jaar beginnen met broeden en een aantal soorten duiven die tot eind oktober kan broeden en bij gunstige omstandigheden nog langer.
Uitvoeringsperiode	Jan Feb Maa Apr Mei Jun Jul Aug Sep Okt Nov Dec Werkzaamheden uitvoeren (optimale periode) Werkzaamheden uitvoeren (geschikte periode) Werkzaamheden uitvoeren (minst geschikte periode) Een ecooloog dient broedgevallen vooraf uit te sluiten
Randvoorwaarde	Een deskundige op het gebied van vogels dient vooraf te bepalen of er geen broedgevallen aanwezig zijn.

Figuur 1. In de vegetatie zijn nesten aanwezig van algemeen voorkomende broedvogels.

4.3 Zorgplicht

4.3.1 Maatregelen in het kader van de zorgplicht

Ecologisch belang	De Wet natuurbescherming kent een zorgplicht (artikel 1.11 Wnb). Iedereen moet voldoende zorg in acht voor in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Of dier- en plantensoorten en gebieden nu wettelijk beschermd zijn of niet, iedereen die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn of haar handelen nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt, laat deze handelingen achterwege, neemt maatregelen om die te voorkomen of probeert deze zoveel mogelijke te beperken of ongedaan te maken.
Instructie	Let op aanwezige individuen binnen het werkterrein (denk aan algemeen voorkomende vogels en zoogdieren) en verplaats deze naar een vergelijkbare, veilige plek buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden indien deze niet kunnen vluchten. Voorkom slachtoffers onder dieren die niet in staat zijn om te vluchten.
Uitvoeringsperiode	Gehele uitvoeringsperiode.

5 Verklaring medewerkers inzake ecologisch werkprotocol.

Hierbij verklaren de onderstaande personen dat zij kennis hebben genomen van de voorschriften uit dit ecologisch werkprotocol en dat zij een mondelinge toelichting hebben gehad over de voorschriften. Zij verklaren de voorschriften te zullen volgen om negatieve effect op beschermde fauna te voorkomen.

Naam	Bedrijf	Datum	Handtekening

Naam	Bedrijf	Datum	Handtekening